

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบประชาธิปไตย สถาบันสำคัญที่มีบทบาทในการปกครองประเทศโดยตรงได้แก่ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร และสถาบันตุลาการ หลังจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ในประเทศไทย สถาบันบริหารได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการปกครองประเทศได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่สถาบันนิติบัญญัติและตุลาการได้ลดความสำคัญลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันนิติบัญญัติ อันได้แก่พรรคการเมืองต่าง ๆ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภาได้ถูกทำให้อ่อนแอลงไป ทั้งนี้เนื่องมาจากการออกกฎหมายต่าง ๆ ของคณะรัฐประหารผู้บริหารประเทศ นับตั้งแต่การร่างรัฐธรรมนูญ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ กระทั่งถึงมาตรการต่าง ๆ ทางการเมืองของตน จนในที่สุดก็สามารถจำกัดบทบาทของนักการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามและเพิ่มอำนาจให้แก่ตนเองในทุกวิถีทาง ดังนั้นคณะรัฐประหารผู้ทำหน้าที่บริหารจึงสามารถบริหารประเทศได้อย่างค่อนข้างเป็นอิสระ ในขณะที่สถาบันรัฐสภาที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลโดยตรงในรัฐสภา โดยเฉพาะการตรวจสอบการออกกฎหมายของรัฐบาลให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมอย่างแท้จริง มิใช่เพื่อประโยชน์ของรัฐบาลเท่านั้น ได้ถูกจำกัดบทบาทลงจนไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี ยังคงมีสถาบันอีกอย่างหนึ่งที่คอยทำหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ ตรวจสอบและคัดค้านการทำงานของรัฐบาลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ในทางอ้อม แม้จะไม่มีผลจริงจิ่งในทางปฏิบัติเหมือนดังเช่นการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติในรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน และให้รัฐบาลบริหารประเทศตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด จนกระทั่งกล่าวได้ว่า นักหนังสือพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2490 - 2501 ได้ทำหน้าที่เสมือนนักการเมืองฝ่ายค้านในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น หลังจากทีรัฐบาลคณะรัฐประหารได้กำจัดนักการเมืองฝ่ายค้านจนลคมทบาทและอิทธิพลลงไปได้แล้ว นักหนังสือพิมพ์จึงตกเป็นเป้าหรือศัตรูทางการเมืองรายต่อไปของรัฐบาล ทั้งนี้เพราะรัฐบาลเห็นว่านักหนังสือพิมพ์เหล่านี้มีบทบาทที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการควบคุมสังคมและการปกครองของรัฐบาลนั่นเอง

การศึกษาบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ที่มีในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2501 จะช่วยให้สามารถทราบถึงแนวความคิดและบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักหนังสือพิมพ์ ท่ามกลางสภาพทางการเมืองและสังคมในขณะนั้นว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ช่วยสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็น "ตัวแทนของประชาชน" ในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และได้เห็นความสำคัญและอิทธิพลของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อประชาชนและรัฐบาลในการสร้างเสริมความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของอาชีพนักหนังสือพิมพ์และบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทย นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 อันเป็นสมัยที่เริ่มมีนักหนังสือพิมพ์สามัญชนเกิดขึ้น จนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2490 - 2501
2. เพื่อศึกษาแนวความคิดและผลงานของนักหนังสือพิมพ์ในช่วงนี้ท่ามกลางสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในขณะนั้น
3. เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักหนังสือพิมพ์ในฐานะนักหนังสือพิมพ์และฐานะผู้นำของสังคมหรือปัญญาชนของสังคมในขณะนั้น รวมทั้งการควบคุมบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ของรัฐบาล ให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาลในการจัดการปัญหาความขัดแย้งของการรักษาสีหิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีนักหนังสือพิมพ์เป็นตัวแทน และการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลเอง ในขณะที่รัฐบาลต้องเผชิญทั้งปัญหาต่าง ๆ ภายในประเทศและปัญหาจากสถานการณ์การเมืองของโลก

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญหรือสมมุติฐาน

นักหนังสือพิมพ์ไทยในช่วง พ.ศ. 2490 - 2501 ได้มีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารประเทศของรัฐบาล โดยการเสนอแนวความคิดการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่รัฐบาลและประชาชน ขณะเดียวกันแนวความคิดแบบสังคมนิยมได้เริ่มมีอิทธิพลในหมู่นักหนังสือพิมพ์บางกลุ่ม แต่เนื่องจากรัฐบาลไม่ต้องการให้นักหนังสือพิมพ์มีบทบาทเช่นนี้ รัฐบาลจึงพยายามควบคุมและจำกัดบทบาทของนักหนังสือพิมพ์อยู่ตลอดเวลา แต่รัฐบาลก็ยังเห็นว่าไม่ได้ผลเต็มที่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดการปราบปรามนักหนังสือพิมพ์อย่างรุนแรง นั่นคือ การจับกุมนักหนังสือพิมพ์จำนวนมากใน พ.ศ. 2495 และ พ.ศ. 2501

ขอบเขตของการวิจัย

กำหนดช่วงเวลาของการศึกษาโดยใช้เหตุการณ์ทางการเมืองนับตั้งแต่การเกิดรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 จนถึงการรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501 ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ประเทศไทยปกครองโดยรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มาตลอด ยกเว้นช่วงสั้น ๆ ระหว่างพฤศจิกายน 2490 - เมษายน 2491 และ ตุลาคม 2500 - ตุลาคม 2501 และนักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ที่มีบทบาทในช่วงนี้ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นคนรุ่นเดียวกัน ซึ่งหลังจากการรัฐประหารใน พ.ศ. 2501 แล้ว นักหนังสือพิมพ์เหล่านี้จะไม่ค่อยมีบทบาทในการเมืองไทยอย่างเด่นชัดเท่าที่เคยเป็นมาอีก

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical approach) โดยเน้นการวิจัยจากเอกสารเป็นหลัก (Documentary research) และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

เอกสารที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในขณะนั้น แต่เนื่องจากหนังสือพิมพ์ที่ออกในขณะนั้นตามความเป็นจริงแล้วมีเป็นจำนวนมาก ในขณะที่มีหลงเหลืออยู่ในหอสมุดแห่งชาติน้อยมาก ทำให้ข้อมูลที่ได้รับถูกจำกัดอย่างมาก และไม่สามารถศึกษาบทบาทของนักหนังสือพิมพ์ได้มากเท่าที่ต้องการ ต้องเลือกศึกษาเฉพาะคนที่พอจะมีข้อมูลที่เป็นงานเขียนหลงเหลืออยู่พอสมควร และอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์อาวุโสร่วมสมัยมาประกอบในการวิจัย